

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 12 korona.
Fél évre 6 „
Negyed évre 3 „
Videki előfizetők bélyegköltsége egész évre 2 K.

Felolós szerkesztő és lapfajdos:

SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Simonty-utca 1 c
földszint balra. (Piac felől 3-ik ajtó.)

Hirdetések feladhatók a városi nyomdában Dózsa
György könyvelő kezéhez is.

DONOGAN ÉS SOMOSSY DEBRECZENBEN, KISTEMPLOM-BAZÁR.

Menyasszonyi kelengye. Kész fehér-
nemű. Női divat és szőnyegáruház.

SZABOTT ÁRAK!! ELŐZÉKENY KISZOLGÁLÁS!!

Győzni fogunk!

Si vis pacem, para bellum! Mi igazán azért készültünk fel a harcra, hogy békét akarunk biztosítani Európában talán egy évszázadra szólót. Békében elmult félszázad lekötött energiája szabadult fel a mostani háboruban, melynek megindításáért nem mi vagyunk a felelősek, hanem a mi ellenünk és békeszerető hatalmas szövetségünk ellen agyarkodók.

Az igazság, az erkölcsi erő a mi részünkön van. És ez már fél siker. De emellett el is vagyunk készülve minden erőnkkel a harcra, tehát a fizikai, technikai erő is a mi részünkön van. Ez biztosítja a siker másik felét. Tehát győznünk kell s Istenbe, a közös vitézségbe, hatalmi erőnkbe vetett bizodal-
munk szerint *győzni is fogunk*.

Igen, győzni fogunk! Ezt érzi a hadba vonuló katona. Győzni fogunk! Ezzel nyugszik és ébred nálunk minden ember. Táplálja ezt a hitét erős élet-
ösztön, mert győznünk kell, ha lenni akarunk és táplálja a német és a magunk hadseregének ellen-
állhatatlan előrenyomulása és minden előre meg-
állapított tervnek betűszerinti bevalása és haté-
konysága. Nem elbizakodottság ez az általános győ-
zelmi tudat, inkább inspiráció.

Mégis, nem idevaló téma most arról elmélkedni: mi lesz, ha győzünk? A jövő mégis csak Isten kezében van s a teljes sikert az érdemi meg, aki el-
maradásra is fölkészül. Nos, a perspektíva, mely a
övő ismerete nélkül is elénkbe tárul, új korszakba
vezeti a monarchia népeit. Csak arról beszélünk,
ami van s mellőzünk mindent, ami csak lehet. Ma
pedig van, megteremtve már, vagy újjászületve egy
új Ausztria és egy új Magyarország. Ellenségeink
nem tévedtek, mikor magukkal szemben egy száz-
felé tépett, magával meghasonlott, alkotó elemei
által széjjel huzott monarchiát láttak. De tévedtek,
mikor azt hitték, hogy ezt a széthuzó és szerte-
bomló monarchiát fogják magukkal szemben találni,
mikor a tettek órája ütött. A háboru egy éjszakán át

megoldott minden problémát, melyet a politika
hiába igazgatott félszázadon keresztül. Egy csa-
pásra megszűnt itt is, odaát is a nemzetiségi kérdés
megszűnt minden irrendentizmus és megszűnt min-
den trializmus. Előállt és érvényesül megifjodva
Deák Ferenc és Andrássy Gyula gyönyörü műve,
a dualizmus és most bizonyítja be nagyhatalmat óvó,
nemzetföntartó életrealitását. Mert megszűnt a
konszolidált Ausztria és a konszolidált Magyarország
között az ősi közjogi vetélkedés is és megszűnt a
két állam között minden sérelmi és féltékenységi
politika is. Az államok egyesítették a maguk belső
erejét és azután egyesültek maguk is.

Veszedelemben a nyáj összebukik. Nem ilyen
a mi egyesülésünk, mert a nyáját a félelem tartja
egybe, minket a közös tettvágy. Ezért meg vagyunk
győződve, hogy ami a háboru tüzeiben összeková-
csolódott, az nem bomlik széjjel majd a béke árnyé-
kában. Minden teóriánál és minden elvnel szilár-
dabban a mostani valóság bizonyítja, hogy sem ön-
állóságából, sem méltóságából nem veszít egyik fél
sem, ha teljes érdekközösségben koozácstalakozik
a másikhoz. Most látjuk és tapasztaljuk, hogy a mi
érdeünk is a másik félnek gyarapodása és kon-
szolidálódása és Ausztriában is holdogan vesznek
tudomást az erős Magyarországról, melyre támasz-
kódhatnak.

Sok jót, arany áldást várunk a veszedelem órá-
jában történt e kölcsönös megismerésből. Tul fogja
élni a harci mámor korszakát és államférfiainknak
missziója lesz, hogy maradandóságát megalapozzák,
rendszeresítsék s mindegyik államnak minél telje-
sebb függetlensége mellett megalapozzák a két állam-
nak minél szolidárisabb érdekközösségét. Nem fogunk
többé megbénulni az osztrák határon, nem fog el
a lélekzetünk, mivel Ausztria három oldalról körül-
zár bennünket. Ausztria nem keresi majd rovásunkra
a gazdasági előnyeit, mi sem az Ausztriával való
ellentétben nemzeti függetlenségünket.

Mérhetetlen áldásos következményei lesznek
ennek az új lelki diszpozíciónak, akármilyen ki-
menetele legyen is a háborunak. Diadalban nem
veszünk össze a zsákmányon, balsorsban könnyebben
birjuk ki a megpróbáltatást. A térkép talán nem
változik meg, de a mai térképen jelzett határokon
belül egy új világ bontja ki szárnyait. A két államot
nemcsak a közös dinasztia fűzi egybe, hanem a
maguk akarata, a kölcsönös megbecsülés és a meg-
ismerés, hogy magunk annál jobban járunk, minél
jobban jár a szövetségünk.

Ki hitte volna, hogy valaha ilyen húrok pen-
dülnek meg? A háboruban máris győztünk, mert
megtaláltuk önmagunkat.

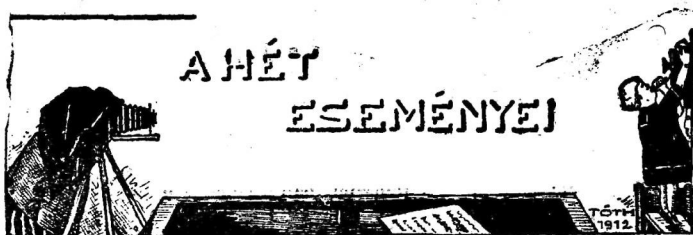
És győzni is fogunk minden vonalon!

Háborus idők legolcsóbb megörökítése

Fényképek 12 óra alatt elkészülnek!

ADRIA

műterem SZENTANNA-U. 5. SZÁM
Telefon 1266. :: 6 drb fényképes lap
2 kor. 12 drb nagytással 6 korona

— **A király születésnapja.** Aligha volt dicsőségesen uralkodó királyunk életében fontosabb dátum, mint születésnapjának idei évfordulója. Negyven évi békés uralkodás után ismét harci zaj riasztja fel nyugodalmát, élete alkonyán is haptákban áll a mi ősz uralkodónk a világtörténelem eme fontos korszakában. Ő, aki első sorban mindig katona volt, ime, mint népeit harcra hívó hadvezér szól hozzánk — Isten segedelméből születésének immáron 84-ik évfordulati napján. Még fülünkbe cseng a nyugodt lelkiismeret hangján elröppent szózat: Mindeneket megfontoltam, mindennel számot vetettem. És csak azután vettem a kockát arra a lapra, melyen a *Háboru* áll. Akik figyelemmel kísértük a mi öreg királyunk uralkodásának legutóbbi negyven esztendejét, nagyon jól tudjuk, hogy a most dúló harcokra egyedül népeinek legjobban felfogott érdekeiért határozta el magát s meg vagyunk győződve arról, hogy másképen, — ha igazán szerette az ő magyar és osztrák nemzetét, — nem cselekedhetett. Közégszületésnapján sok százezer hive harcol dicsőséges csatasorban. Nekünk, akik itthonmaradtunk azonban soha sem nyílt kedvezőbb alkalmunk arra, hogy születésnapját fényesebben ünnepelhessük, mint a ránk következő hét keddi napja. Ősz királyunk, rajongva szeretett uralkodónk pedig ime elérte egyetlen vágyát, népeinek sokfélesége közös megértéssel, szeretettel, uralkodója iránti rajongó lelkesedésének szent tüzével egybe olvadt az első, egyetlen hívásra, mikor *Ferenc József azt izente*. A mi izenetünk pedig legfőbb urunkhoz a kettős hazában csak egy lehet: hogy ugyanis az Isten és a Gondviselés friss erőben és egészségben tartsa meg a mi számunkra a mi dicsőségesen uralkodó királyunkat. A hivatalos értesítés a nagy nap ünnepléséről így hangzik: „Értesítés. *Ő Felsője Első Ferenc József* apostoli királyunk születésének 84-ik évfordulati napján, folyó augusztus hó 18-án, kedden a reformátusok nagytemplomában reggel 8, a római katolikus templomban reggel 9, a görög katolikus templomban reggel 9, az ágost. hitv. evang. templomban délelőtt 10 és az izraelita templomban (Deák Ferenc-utca) délelőtt 10 óraker háláadó istenitisztelek tartatnak, amiről tisztelettel értesitem. Gyülekezés a városháza közgyűlési termében reggel 7 és fél óraker. Debreczen, 1914 aug. 8. *Kovács József*, polgármester.“

A város most is lobogó-díszben áll, derék katonáink bucsuüdvözlésére, de a király születésnapján, — ha, lehet még csak fokozottabb mértékben adjunk kifejezést a külsőségekben is a jelentőségteljes nagy nap alkalmából eredt örömezőseknek.

*

× **Az Isten, a haza.** Atheistának, nemzetközi szocialistának vallani magát valakinek könnyű mesterség, de *valójában azzá lenni*, ez már nehéz dolog. Ime a sok istentagadó, hazafiságot diszcreditáló lélek mind, valamennyi megtért, magába szállott s a hideg bölcselkedés szószólói: a sajtó egy nagyrésze is Isten nevével kezdi a vezércikkeit és a haza éltetésével végzi tudósításait. Büszke lelkek imádkozó áhi-

tattal fordulnak a minden erők forrása felé. Abban az országban, ahol csak nem régen is, mozgalom indulhatott meg a vallástanítás kiküszöbölése tárgyában, a vész, a pusztulás első hírére ime egyik vagyunk a legfőbb mindenható hadvezér dicséretében s nem közömbösek előttünk azok a rögök, melyeket az ősök vére szentelt meg s amelyhez való ragaszkodásunkat csak hónapokkal ezelőtt is megtagadta a lelkünket befogó kultur-máz.

× **Olvasóinkhoz.** Szomorú, de dicsőségteljes időkben mindenkor szeretettel fordulunk olvasóinkhoz. Gyöngye erőnköz képest kérjük szives elnézésüket, ha szép szándokaink keresztülvitelében megakadályoztatva a háborús idők alatt megfogyatkozottan állunk szolgálatukra. A Debreczeni Szemle a megpróbáltatások hetei alatt ha nem is tudja teljes mértékben beváltani, amit három esztendővel ezelőtt ígért, még is tovább fogja szolgálni azt a közönséget, amely mindenkor kitüntető szeretettel s jóindulattal támogatta vállalkozásunkat, melyre majdan boldogabb időkben, terhes korszak nyomásai alól felszabadultán — úgy érezzük s úgy hisszük, — szükség lesz az egyetemivé fejlődött nagy Debreczen sajtójában. E nehéz időkben olvasóink, előfizetőnk jóindulatu elnézését kérve, nyugodt lelkiismerettel folytatjuk munkánkat mi itthonmaradtak, harci küzdelmekre képtelenek a szintén itthon maradt nagy közönség szolgálatára.

*

— **Dr. Kenézy Gyulát** a nagy tudású udvartanácsost, az országos híru orvostudort újabb kii tüntetés érte a héten. Ő felsége a király egyetem, tanári címet adományozott a kiváló specialistanaki akire ilyen minőségben jelentősen nagy feladatok várnak a debreceni *egyetemi* tanításnál. Örömmel jegyezzük fel a kiváló orvostanár ez újabb kitüntetését s bizonyára a miénkhez hasonló meglepetést fog kelteni az illusztris rang hire dr. Kenézy Gyulának az ország minden részében levő rajongó hivei s szükség esetén idegenből is ide Debreczenbe, ő hozzá zarándokló betegek körében is.

*

— **Aczél Géza főmérnök.** Az is volt, s az is lesz. Pár nap mulva ismét elfoglalja nagyon jelentős, vezető állását Aczél Géza a városnál s újból élére áll a mérnöki hivatalnak, mely az ő távollétét nagyon megérezte. Ha olvasóink visszaemlékeznek az ő fegyelmi ügyének legkezdetére, bizonyára eszükbe fog jutni, hogy ugyanezen a helyen szórul-szóra így jósoltuk ezt meg akkortájt. Csak éppen felfüggesztésének idejét nem gondoltuk ilyen hosszadalmasnak. De hát a hivatalos eljárás nehézkességére ki is számítana ilyen esetben. Őszintén szólva, nem mertük elgondolni, hogy a burokratizmus a maga lomhaságával annyit kárt okozzon a városnak, amelynek közönsége, — mint ezt szinte megjósoltuk, — sajnosan nélkülözötte Aczél Géza zsenialitását. És most, mikor Aczél Géza újból elfoglalja helyét a városi tanácsban, felvetjük a kérdést, ugyanazt, amit az egyszeri ember tett fel a komájának, hogy ugyanis mi a fészkes fülemilének ettük is meg hát a békát?!... mert az egész fegyelmi eljárással Debreczen csak saját magának ártott. Aczél Géza felfüggesztetten is ugyanaz maradt, aki volt s aki lesz továbbra is. Debreczen egyik kivételesen zseniális, talpig becületes, mintaszerűen szorgalmas, jó lelkü, városa boldogulásáért minden erejét feláldozó derék polgártársunk. A sors kalváriát akart járni vele s voltaképpen a debreczeni polgárság tapodta felfüggesztésének ideje alatt a megpróbáltatások útjait, mert

KEZTYÜK, KÖTSZEREK
BETEGÁPOLÁSI CIKKEK LEG-
NAGYOBB VÁLASZTÉKBAN:

Schön Sándor

kesztyű, kötszer- és orvosi
műszertárában

Piacz-utoza 26. sz. előtti barakból áthelyezett Piacz-
és Csapó-utoza sarkán lévő volt Kálnai-féle üzlet-
helyiségbe a BIKÁ-SZÁLLODÁVAL szemben. +*+*

ALFÖLDI TAKARÉKPÉNZTAR DEBRECZENBEN.

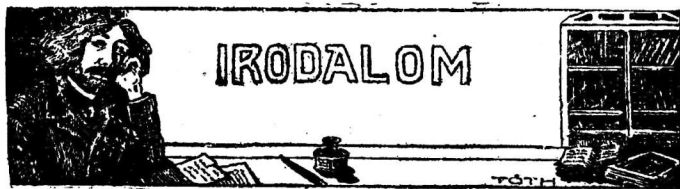
Piac-utca 16. szám, saját palota.

Alaptőke 2.400.000 K. Tartalékok: 1.400.000 K. Betét-
állomány nyolcmillió korona.

Érdekközösségben a Pesti magyar kereskedelmi bankkal.

Üzletágai: Takarékbetétek, csekszámlák. Váltószámítás, törlesztés és
jelzálogkölcsönök. Értékpapírok vétele és eladása, tőzsdei megbízások, hitel-
levelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra. Saját árúraktár,
Safe-deposit (magánletét pénztár).

Affiliált intézetei: Kabai takarékpénztár r.-t., Náudvari takarékpénztár
r.-t., Hajdunánási gazdasági bank r.-t., Fióktelep Vámospercs.

Régi írói élet.

(Intimitások.)

(Folytatás.)

Egy jószívű magyar-utcai kocsmáros (Natyisnak hívták közönségesen) pólyálta be a beteg költőt, hogy — tél lévén — meg ne fázzen szegény az uton. Nemsokára megjött a hir a fővárosba, hogy a szegény Viktor nem fog többé tüzelni soha!

Szabó Endre (az Űstökös szerkesztője) ekkor állott költői dicsőségének delelőjén. Tóth Ede után ő volt a kis társaság legtekintélyesebb tagja, akire még a heves Darmai is hallgatott.

Történt egyszer, hogy Mikszáth az ő szokott kedélyességével kedvezőtlenül nyilatkozott Viktor egyik verséről, mire amaz oly szenvedélyesen kifakadt Mikszáth ellen, hogy Szabó méltatlankodva felált s kinyilatkoztatta, hogy nem jön társaságukba, míg meg nem ölelik egymást.

Mikszáth nem haragudott, tehát az ölelésre is könnyen ráadta a fejét, hanem Darmai csak Szabó kívánságának engedett, mikor Mikszáthot megölelte, persze oly erővel, hogy ennek három napig fájt utána a háta.

Szabó ekkor csak félig volt literátor. Ügyvédi irodában dolgozott és az Űstökös-nek verseket irt havonként 15 frtnyi fizetésért. Az Űstököst tulajdonképen Törs Kálmán szerkesztette ez időben, Jókai legfeljebb egy pár kéziratot olvasott el lapja számára.

Szabó sok jó indulattal volt Mikszáth iránt, már ekkor, első elbéséléseiből ítélve, eredeti tehetségnek tartotta s rajta volt, hogy egy pár aprósága, az Űstökös-ben megjelenjenek.

El is vitte Jókinak, de azt mondta rá:

— *Limonádés humor!*

Éppen 6 év kellett hozzá, hogy Jókai véleményét megváltoztassa. Midőn ugyanis 1882-ben a „Frivol akta“ és „A brézói ludak“ megjelentek, így ajálotta a közönségnek:

— Mikszáthnak nincs szüksége az én argondi lámpásomra. Megfogják látni a saját fényétől.

(Folytatása következik)

TÖRLEY

TALISMAN · CASINO · RÉSERVÉ

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Sz. J. (Helyben.) Hogy az iskolák mikor nyilnak meg, arra nézve pontos felvilágosítást senki sem adhat. A ref. püspök kijelentése szerint egy havi késedelemre lehet számítani, viszont a Svetits-intézet talán idejében, szeptember első napjaiban meg fog nyilni. Hogy az egész tanév veszendőbe menjen, arról szó sem lehet.

Liliom. (Helyben.) *Heltai* Jenő, a legbájosabb magyar poéta írta s így hangzik:

Nyári, forró napsugár
Játszik a Dunával,
Magyar zászlók lengedeznek,
Trombitaszó szárnyal.
Magyar dobok peregnek,
Háboruba hinak,
Odalent a szerb határon
Vérvirágok nyilnak.

Szép huszárok, tüzekek,
Háborúba mennek,
Minden utcán tizezer kéz
Féher kendőt lenget.
Könnyes szemmel, búcsúzón
Mosolyognak rájuk
Féher-ruhás asszonyok és
Féher-ruhás lányok.

Ó ti szegény kis ruhák
Drága fehér színem,
Amikor ma rátok nézek
Elszorul a szívem.
Letérdelni szeretnék,
Imádkozni halkan,
Ugy se szoktunk imádkozni,
Csak amikor baj van.

Isten, aki intézed
A magyar nép sorsát,
Add, hogy a sok fehér ruhát
Még sokáig hordják.
Hogy a magyar katonák
Piros, omló vére
Ne fösse a fehér ruhát
Gyászos feketére.

T. J. (Nagyhát.) Nagyon, de nagyon sajnáljuk, de a posta 4 napi késéssel kézbesítette. Most már nem aktuális ugye bizony?!. . . Szives, szeretetteljes üdvözet.